

Till evalueringskommittén

Masterutbildning i pedagogik: Kunskapsutveckling och lärande i arbetsliv (KULA)

Kunskapsområdets relevans för arbetsliv och forskning

Detta studieprogram ska ge en bred akademisk kompetens på avancerad nivå inom det pedagogiska ämnes- och forskningsfältet samt en professionsorienterad kompetens för arbete med kunskapsutveckling och lärande i arbetslivet. Området är genuint tvärvetenskapligt och studierna ska bidra till att fördjupa teoretiskt relevanta kunskaper, analytiska färdigheter samt pedagogiska förhållningssätt och insikter om vad kunskapsutveckling och lärande betyder i ett arbetsliv präglad av en hög förändringstakt.

Som konstateras i en nyligen publicerad rapport om arbetslivets förändring i en nordisk kontext¹ har de nordiska ländernas arbetslivsmodeller varit flexibla nog att klara demografiska, tekniska, politiska och sociala förändringar. Förskjutningen från industri- till tjänsteproduktion som under senare decennier intensifierats av en digitaliseringsvåg har utsatt de nordiska länderna för global marknadskonkurrens. De stora globala it-bolagens framfart har skapat en ny form av tillgång - stora datamängder - vilka förändrar förutsättningarna för hela marknader, organisationer och en rad arbeten. Plattformisering av hela affärsverksamheter och automatisering av såväl rutinartade som avancerade arbetsuppgifter är förutsättningar för, och samtidigt tecken på att data- och informationsflöden blivit en allt viktigare tillgång för marknadsaktörer, men även för forskning och politisk styrning.

Vikten av en fungerande arbetsmarknad har befast tron på de nordiska modellerna, även då olika slags kriser (finans-, klimat-, flyktingkriser och pandemier) förändrat förutsättningarna i en globaliserad ekonomi. Den gemensamma syn på livslångt lärande som en samhällsinvestering² betyder sannolikt att de kunskapsområden som KULA inriktningen bygger på, fortsatt kommer att vara attraktiva för en överskådlig framtid och utgöra ett prioriterat kunskapsområde för såväl arbetsmarknadens parter som för forskningspolitiken i de nordiska länderna. Ett tecken på detta är att demografiska förändringar i de nordiska länderna har haft en tendens att öka den så kallade innovationstakten inom offentlig sektor i riktning mot ett digitaliserat serviceutbud och medborgarskap. Att kunna att leda organisationer i förändring, ha kompetens att designa för lärande och analysera kunskapsutvecklingen är kunskaper, färdigheter och insikter som KULA syftar till att bidra med.

Helhet och sammanhang i studieprogrammet

Första kursen, Kunnskapsutvikling og læring i arbeidslivet: en innføring, 15 stp (PED4401) var under 2019 och 2020 upplagd som en introduktion till de ämneskurser som följer termin två

¹ Alsos, K. & Dølvik, J E. (Eds.) (2021). The future of work in the Nordic countries. Opportunities and challenges for the Nordic working life models. Report to the Nordic Council of Ministers.

² Den ekonomiska och demokratiska betydelsen av att en stor andel av befolkningen deltar i arbets- och samhällsliv väger tungt i de nordiska modellerna, i tillägg till utbildning som en individuell konkurrensfördel.

och tre (PED4402, PED4403 och PED4404). Dessa kurser som vi återkommer till nedan har till stor del motsvarat föreläsarnas forskningsområden och har också haft hög innehållslig relevans för KULA³.

Från kursvärderingarna för PED4401 (se Ht2019, Ht2020) framgick att studenterna uppskattat kursens innehåll, men hade svårt att få ihop föreläsningarna och den del av litteraturen som bestod av ett stort antal vetenskapliga artiklar. Studenter efterfrågade fler föreläsningar för att få med sig "essensen" i huvudämnet, något som möjligen även kan förstås mot bakgrund av att inte alla haft en Bachelor i pedagogik. Kursbeskrivning och litteratur för PED4401 arbetades därför om inför Ht2021 för att bättre hålla ihop ämnet och introducera studieprogrammets huvudtema: kunskapsutveckling och lärande i arbetsliv. Detta skulle också ge en gemensam bas för studenterna som har olika studiebakgrund (se sökandes ämnesbakgrund).

Fokuseringen av PED4401 fick till följd att även PED4402, PED4403 och PED4404 sågs över och komplexiteten reducerades även delvis i dessa kurser med ändringar som gäller från vt2022. KULA's lärarteam diskuterade också vad de olika kurserna kan ge tyngd åt, i form av analytiska kompetenser, och hur progressionen därmed kan bli tydligare. I detta sammanhang bestämdes att PED4401 Kunnskapsutvikling og læring i arbeidslivet: En innføring, ska fokusera på betydelsen av hur problem och frågeställningar formuleras, PED4402 Digitalisering av læring, kunnskapsdeling og kompetanseutvikling, ska fokusera på kritisk granskning och värdering med hänsyn till kriterier för lärande, PED4403 Kunnskapsutvikling og kunnskapsdeling i ekspertfelleskap i ska fokusera hur teoretiska begrepp kan användas i analys av exempel, PED4404 Learning cultures, leadership and participation in working life fokuserar på hur man skriver en review. I PED4405 är huvudfokuset på de tre vanligaste metoderna (intervju, observation och dokument) och lyfter fram analysmetoder som är vanliga i relation till dem.

Parallellt med den innehållsliga introduktionen till huvudområdet och de efterföljande kurserna med KULA teman som nämnts ovan, löper den gemensamma metodkursen (PED4011) termin 1, följt av kursen för *Masteroppgaven inom KULA* (PED4491, termin 2-4). Frågor om struktur och progression i relation till dessa kommer delvis att tas upp i beskrivningen av studieprogrammets fyra terminer som följer nedan. I analysen, som kommer sist i detta dokument, görs några sammanfattande kommentarer.

KULA termin 1.

Uppstarten till studieprogrammet består av en sk "Bootcamp" där studenterna får lära känna varandra (genom intervjuer och deltagande i rollspel) och där ett teoretiskt förankrat förhållningssätt till kunskap och kunskapsutveckling i organisationer lyfts fram som KULA's särskilda signum. Relevant pågående forskning inom forskargruppen (HEDWORK) introduceras också. Detta inslag har uppskattats av studenterna och har förlagts tidigt första terminen.

Den första kursens introduktion till området (PED4401) problematiserar globala trender i arbetslivet i relation till forskning om kunskapsutveckling och lärande i arbetsliv. Olika teorier kring kunskapsledning och kunskapsdelning i organisationer tas upp i kursens litteratur och ett managementperspektiv diskuteras i relation till beteendevetenskapligt grundad forskning om

³ För mer information om hur föreläsarnas kompetens kan kompletteras se nedan.

människan i organisationen. Arbetskravet består av en gruppuppgift där studenterna följer ett case (senast Theranos uppgång och fall i Silicon Valley). De samarbetar i grupp med uppgiften att studera caset och rapporterar resultat muntligt och skriftligt. Det som fokuseras i denna kurs är att förstå grundläggande teoretiska skillnader vad gäller syn på kunskap, lärande och kunskapsorganisering och vad det betyder att formulera en problemställning för att kunna studera ett case med utgångspunkt i ett valt teoretiskt perspektiv. Examination utgörs av en individuell skriftlig hemexamen som prövar studenterna gentemot kursens kunskapsmål.

Tyvärr är det svårt att i nuläget ordentligt utvärdera förändringen av kursens utformning från Ht2021. Detta beror på att studenterna tidigt signalerade problem med att följa kursen p.g.a. en alltför hög arbetsintensitet i den parallella metodkursen med flera obligatoriska moment (PED4011). Dessa kommentarer från studenterna har noterats tidigare (ht2019 och ht2020). Trots att arbetskrav och examination schemalagts för att arbetsbördan ska bli jämnare, kom signalerna om detta problem att intensifieras under ht2021. Studenterna gav uttryck för att de "missade" introduktionen till kunskapsområdet. Den muntliga utvärdering som gjordes med två seminariegrupper under kursens gång, signalerade att föreläsningarna var intressanta och relevanta, men att läsning av litteraturen inte hanns med och grupparbetet (arbetskravet) kom igång mycket sent. Tyvärr var det bara 5 av 19 som lämnade in den skriftliga utvärderingen efter kursens slut. Detta kan dock bero på att frågor om deras studiesituation och progression diskuterades två gånger under kursens gång.

Den gemensamma kursen *Generell metode og dataanalyse/ statistikk, 15 stp*, (PED4011) har ett välorganiserat och ambitiöst upplägg. Den består av flera kompletterande metoddelar och består av föreläsningar och seminarier som löper från augusti till december.

Kursen har fått bra kursvärderingar av studenterna. Även om studenterna nämnt den höga arbetsbelastningen är det inget som lyfts fram som ett särskilt problem i kursutvärderingen. I studenternas utvärderingar nämns dock att metodkursen upplevts som separerad från resterande kurser på utbildningen. Detta beror förmodligen på att den ligger första terminen och inte har några integrerande moment – den är generell och ger en generell metodkompetens. KULAs studentrepresentant som kommenterade kursen vid programrådets möte, menade att delar av metodkursen kan betraktas som redundanta om man läst vetenskapsteori och metod på bachelornivå.

KULA termin 2.

Den andra terminen börjar tidigt i januari med kursen PED4402 *Digitalisering av läring, kunnskapsdelning och innovation i arbetslivet, 10 stp.*, Kursen problematiserar förutsättningar för arbete (infrastrukturer, plattformisering och automatisering), digitaliseringens betydelse för kunskapsdelning och innovation samt hur man kan designa för lärande och värdera digitala lärmiljöer i relation till teoretiskt förankrade kriterier för lärande. Kursen är upplagd för ett performativt lärande, vilket innebär att studenterna tar sig igenom kursen genom att utföra ett antal, till formen varierande uppgifter i grupp, samtidigt som de i skrift reflekterar över vad de lärt. Två exkursioner till IT-konsultbolag/innovationsmiljö ingår.

Kursen uppskattas i stort av studenterna i de kursvärderingar som skrivits som en del av arbetskravet, även om de efterfrågat mer föreläsningar och diskussion kring litteraturen och mer substantiell feedback på sina arbeten. För denna kurs har pandemin varit särskilt olycklig då det är svårt att erbjuda föreläsningar med litteratordiskussioner, student-aktiva element, feedback och exkursioner via zoom. Det blir med nödvändighet kortare inslag. Den

tidiga kursstarten i januari har visat sig vara sårbar för tekniskt/administrativa problem (som studenters tillgång till Canvas). Dock har den varit nödvändig för att kursens föreläsningar, presentationer av arbetskrav och examination ska hinnas med innan Praktikperioden, 5 stp (PED4481) påbörjas. Praktikperioderna på KULA termin 2 och 3 är välorganiserade med en god struktur och uppföljning. (se vidare samlade kommentarer nedan).

Den tredje KULA kursen *Kunnskapsutveckling og kunnskapsdeling i expertfelleskap* 10stp (PED4403), ger en översikt över hur expertis organiseras på olika nivåer samt introducerar teoretiska perspektiv och begrepp för att analysera kunnskapsutveckling i sådana sammanhang. Kursen ger också inblick i tvärprofessionellt arbete och kommunikationens roll för att upprätthålla, överskrida och förändra kunskapsgränser i organisationer.

Kursen, som organiseras i föreläsningar parallellt med ett arbetskrav där case analyseras uppskattas mycket av studenterna. Den kritik som lyftes vid senaste kursvärderingen handlade dels om att byta ut ett case som upplevdes föråldrat, dels att kursen var alltför komprimerad i tid. Med en praktikperiod som löper över 5 veckor, påsklov och krav på tentamenstid mellan arbetskrav och examination blev denna kurs alltför komprimerad för sina 10 stp. Även under termin två har studenterna signalerat, att de inte hinner sätta sig in tillräckligt i KULA ämnena, och vi har börjat diskutera om kurserna på termin 2 kan organiseras på andra sätt. Att slå samman kurserna skulle vara en möjlighet men är också en utmaning då praktikperioden ligger emellan, och ett sådant upplägg riskerar också att skapa andra problem (om studenter missar delar av en kurs pga sjukdom eller missar något arbetskrav).

Parallellt med dessa kurser och praktik mitt i terminen, påbörjar studenterna masteruppsatsarbetet med föreläsningar som introducerar ämnet samt en kurs i personvern (GDPR). Studenterna följer på frivillig basis ett seminarie där de får stöd att utveckla en projektbeskrivning för masteruppsatsen. Projektbeskrivningen är obligatorisk och en godkänd sådan krävs för att tilldelas en handledare.

KULA termin 3

Kursen *Learning cultures, leadership and participation in working life*, 10stp (PED4404) är öppen för utbytesstudenter och ges därför på engelska. Få studenter brukar dock tillkomma utifrån, under ht2021 antogs en engelskspråkig deltagare. Även denna kurs påbörjar terminen med en bootcamp för att sätta kursens innehållsliga profil som teoretiserar och diskuterar ledarskap, organisationskultur och lärande. Denna kurs har också haft motivation som ett innehåll med extern föreläsare, ledarskapsdelen har under senare år även den axlats av en extern föreläsare (som har 20% på KULA programmet). Studenternas arbetskrav är att skriva en review, som de får individuell feedback på och examinationen har varit en hemtentamen.

Denna ämneskurs har som de övriga haft i stort sett goda kursvärderingar vad gäller föreläsare, kursinnehåll och form för arbetskrav med feedback, men ett återkommande tema är svårigheten att koordinera kursens arbetskrav och examination i relation till de få veckor som står tillbuds med 5 veckors praktikperiod. Därför har lärarteamet nu förändrat bedömningen i formativ riktning och examinationen till en slutvärdering av individuellt inlämnade arbeten (s k mappvärdering). På så sätt kan tiden nyttjas bättre, arbetskravet kan utvecklas kvalitetsmässigt och ingå i slutbedömningen. Dessutom får studenterna som en obligatorisk uppgift att ge kommentarer på medstudenternas individuella arbeten.

Den sista kursen *Innsamling og analyse av feltdata i organisasjoner 5 stp* (PED4405) var tidigare en traditionell metodkurs som behandlade innehåll om olika metoder för datainsamling och analys, men som till dels upplevdes som för abstrakt. Kursen gjordes om inför ht2021 för att ge studenterna en mer konkret analytisk ingång till frågan om metoder för dataproduktion, där genomförande av ett antal uppgifter som ger viss erfarenhet skulle ge möjlighet till diskussion om hur data med kvalitet genereras och kan analyseras.

Denna kurs fick i stort goda kursvärderingar då den ligger väl i tid i relation till masteruppsatsen. Studenterna menade att arbetskravet skulle kunna skärpas (fler obligatoriska uppgifter skulle lämnas in) och att dessa kunde ingå med en mer grundlig analysuppgift som examination (dvs mappevaluering). Examinationen som tidigare var en kortare hemexamen (godkänt/icke godkänt) har därför arbetats om i denna riktning inför ht 2022.

KULA termin 4: Masteruppsatsen

Som redan framgått påbörjas arbetet med masteruppsatsen redan termin 2, med introducerande föreläsningar, en kortare obligatorisk personvernkurs och ett seminarium för att stödja skrivandet av projektbeskrivningen som leds av två lärare. Denna är obligatorisk och nödvändig för att tilldelas en handledare. Under senare delen av termin 3 påbörjas själva uppsatsarbetet och stöds då en handledare. Termin 4 följs studenternas arbete främst av handledaren, men de har möjlighet att delta i ett seminarium där de lägger fram sitt pågående arbete och kommenterar andras under ledning av två lärare. KULA har historiskt haft en mycket god genomströmning, och de allra flesta KULA-studenterna har levererat masteruppsatsen inom utsatt tid (inom termin 4). Uppsatsseminarierna har förmodligen varit en mycket viktig stödstruktur för detta. Att undervisningstid sätts av för dessa seminarier är med andra ord mycket viktigt för att upprätthålla den mycket goda kvalitet som studenterna har uppvisat genom åren, och som gör dem attraktiva på arbetsmarknaden (se uppgifter om betyg och karriärintervjuer).

Teman för uppsatserna initieras ibland av praktikhandledare och ibland av studenternas egna intressen och ligger ofta nära KULA's teman (se exempel på masteroppgavetitlar 2021). Dock har antalet studenter varit alltför stort för att lärare inom området på IPED ska klara av att handleda dem. Studieprogrammet är med andra ord beroende av kvalificerade externa handledare för att kunna examinera sina studenters masteruppsatser. Att bedömning och betygssättning också ska göras med en extern bedömare (med extern menas någon som inte är anställd vid UiO) som har innehållslig kompetens att göra en bedömning, gör att antalet möjliga namn snabbt krymper. Detta är ett mycket sårbart system som vi menar måste ses över.

Från ht 2021 har studenterna redan på termin 1 uppmanats att skriva sina masteruppsatser tillsammans, detta både av kvalitetsskäl och av resursskäl. Examinationen av masteruppsatserna, med både skriftlig och muntlig examination (där betyget kan korrigeras av den senare) har också ökat komplexiteten med att koordinera tider för skriftlig och muntlig bedömning och betygssättning, och där hanterandet av korrigerade betyg kan bli ytterligare grund för så kallade klagesaker.

Forskningsmiljö och Personalresurser

Föreläsarna vid IPED som undervisar på KULA⁴ har olika ämnesbakgrund och forskar inom områden av relevans för KULAs kurser, som organisationskulturer, innovation, lärande digitalisering, professionalisering och kunskapsutveckling. Endast några studenter har tidigare rekryteras till forskarutbildningen i pedagogik. Detta är inte förvånande då studentgruppen i stort tar sikte på att använda sin kompetens i arbetslivet. De innehållsliga delar som är forskningsmässigt svagare men populära bland studenterna, är HR, motivation, ledarskap och kunskapsledning. Situationen kommer att förvärras 2025 när Grønning går i pension. För närvarande har vi förlitat oss på samarbete med externa krafter, det vill säga Bjørn Erik Mørk, Anja O. Hagen och Eric Breit (den senare har 20% inom studieprogrammet under 2022, med möjlighet till förlängning).

När det gäller volym har programmet varit kroniskt underbemannat⁵. Antalet studenter som antagits har under senare år varit större till KULA än övriga program, vilket blivit en svårartad situation för både studenter och lärare under pandemin med undervisning på zoom. Dessutom har förhållandet mellan beräknad arbetstid för varje kurs och den faktiska arbetstiden ökat dramatiskt under de senaste åren på grund av att allt fler studenter behöver särskild uppmärksamhet och ett ökande antal uppgifter (t.ex. dubbla examinationer för varje ämne på grund av studenters sjukdom etc.). Kommittéer med två bedömare vid varje graderat kursbetyg, har krävt både organisering och ren arbetstid, och studenters rätt att utan angiven anledning kräva motivering och ny prövning av redan satta betyg, innebär ytterligare organisering av ny kommitté osv. Situationen med externa handledare och examinatore gör upplägget särskilt sårbart.

Arbetsrelevans, praktikperioder och studenternas framtida yrkesutövning

KULA erbjuder en matchning mellan sina ämnen som relaterar till pedagogiska perspektiv på HR, ledarskap, kunskapsledning och organisatoriskt lärande å ena sidan och relevanta jobb på HR-avdelningar och konsulttjänster å andra sidan. Praktikperioderna i programmet är oerhört viktiga i ett sådant avseende, och vi har många fall där tidigare KULA-studenter (och även studenter från tidigare program) har blivit anställda vid sin tidigare praktikorganisation. Organiseringen av praktik har lyfts betydligt (kvalitetsmässigt) med anställning av en koordinator som förbereder och följer upp praktikorganisationerna och deras handledare.

KULA's praktik har en relativt lång historia med start i studieprogrammet DOL på 2000-talet, vidarefört i studieprogrammet KUL fr.o.m. 2010, och nuvarande KULA fr.o.m. 2020. Praktikkomponenten i KULA har nu mer struktur och ämnesintegrering än tidigare. Det är strängare krav för godkännande av studenters egna praktikplatser. Innehållsligt följs studenternas praktik upp med seminarier där deras erfarenheter analyseras. Konsolidering av litteratur som används i seminarierna, och fokus på att dela erfarenheter har också förbättrat studiekvalitén. Praktikrapporterna har tydligare instruktioner och timingen av praktik under termin 3, skapar bättre utrymme till arbete med masteruppsatsen (45 stp). Samarbetet med praktikplatserna utökas också strategiskt för att bli mer långsiktiga samarbetspartners. Det som saknas är en bättre kommunikation med övriga föreläsare/lärare på KULA, men detta är en fråga om tid snarare än ointresse och i högsta grad en resursfråga.

⁴ De ingår alla i forskargruppen [HEDWORK](#) som ägnar sig åt studier av högre utbildning och arbetsliv.

⁵ Excelarket för timbruk är en schablonberäkning av hur mycket tid som krävs men har ej tagit hänsyn till lärarnas befintliga arbetstid i programmet.

Internationalisering

För att utveckla internationalisering behövs konkreta alternativ för studenterna som de kan välja bland, särskilt med tanke på programmets snäva schema. Dessutom bör de delar av programmet som erbjuds på engelska, dvs PED4404, annonseras mer allmänt. Naturligtvis har COVID-19-situationen spelat in, men nivån på internationaliseringen har enligt uppgift varit högre under tidigare program än det har varit så långt i KULA. Samtal har påbörjats för att inleda samarbeten mellan KULA, KDL och ett masterprogram i Lärande och IT vid Göteborgs universitet. Ett sådant samarbete skulle, om det fungerar väl, kunna dra nytta av det formella utbytesavtal som finns mellan universiteten.

Metodämnet

Som redan kommenterats, har den nuvarande placeringen av PED4011 skapat problem med studenternas introduktion till KULA, en situation som ärvt från KUL-LTA (när metodämnet var 20 stp.). Den massiva metodkursen verkar upplevas av studenterna som något skild från studieprogrammet i stort och vad de ska få med sig i relation till sin egen masteruppsats är nog svårt att förstå eftersom kursen ges så långt i förväg (och därmed skilt från) deras egna tankar på masteruppsats och masterexamen.

Om den generella metodkursen ska behållas i sin nuvarande, något generösa, form borde den kunna koncentreras i tid (dvs struktureras om) och förläggas efter KULA introduktionskurs som då koncentreras till första halvan av terminen. Alternativet skulle vara att reducera den generella metodkursen till 10 stp och förlägga den i början av termin 2, innan praktikperioden påbörjas. Den KULA specifika metoddelen skulle då kunna utökas till sammanlagt 10stp av vilka några skulle kunna förläggas i kombination med andra delar av studieprogrammet, t ex praktikperioderna.

Alla förslag innebär förstås att kurser behöver arbetas om och scheman förändras, vilket är resurskrävande. I detta fall är min bedömning dock att någon form av åtgärd är nödvändig för att studenterna ska ha möjlighet att fördjupa sig i sitt valda studieprogram.

Avslutande kommentar

KULA har förgåtts av två tidigare masterstudieprogram med liknande inriktning, så det finns mycket erfarenhet i lärarteamet. Den största utmaningen redan i samband med utformningen av KULA-programmet var att passa in obligatoriskt (sett ur föreläsarnas perspektiv) innehåll, med mindre tillgängligt utrymme då det introducerande metodämnet utökades från 10 stp. till 15 stp., och masteruppsatsen från 30 stp. till 45 stp. KULA har även två, mycket uppskattade och för programmet viktiga, praktikperioder som med sina 5 stp vardera förläggs under sammanlagt tio veckor av den totala studietiden.

I praktiken betyder detta att KULAs fördjupningsämnen förläggs på relativt sett mindre utrymme i kalendertid och studietid och lärarresurser för dessa områden brister. Att uppnå tillräcklig fördjupning inom studieområdet har med andra ord blivit en utmaning sett utifrån

dessa förutsättningar. Om 5 stp av de 15 som nu läggs på generell metod, kunde användas som mer KULA specifik metod och informera arbetet under de två praktikperioderna skulle fler mål kunna uppnås med i sammanhanget ganska små medel. Att övergå till mer formativ bedömning, och examination av studentportföljer med ett definierat antal obligatoriska arbeten är ett annat sätt att både fördjupa ämneskurserna, erbjuda mer formativ feedback och nyttja studietid och resurser bättre.